

Redefinice znásilnění a aktuální trendy

Iniciativa proFem 2017

- *Jen ANO je ANO – trestný čin znásilnění ve světle Istanbulské úmluvy, proFem 2017*
- Istanbulská úmluva čl. 36
- zahraniční právní úpravy (Německo, Belgie, Malta, Finsko, Rumunsko, Portugalsko)
- návrh nové definice

1) Kdo na jiném bez jeho souhlasu vykoná pohlavní styk, bude potrestán ...

2) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán ...

Istanbulská úmluva

Čl. 36 ...aby byly klasifikovány jako trestné následující úmyslné trestné činy:

- dojde-li přes **nesouhlas oběti** k vaginální, anální či orální penetraci sexuální povahy do těla druhé osoby jakoukoli částí těla nebo předmětem;
- je-li přes **nesouhlas druhé osoby** vykonán jakýkoli jiný akt sexuální povahy;
- je-li druhá osoba přes svůj **nesouhlas** přinucena podílet se na aktech sexuální povahy se třetí osobou.

Souhlas musí být dán dobrovolně jakožto výsledek svobodné vůle dané osoby posuzované v kontextu stávajících okolností.

Znásilnění - ČR

(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) **souloží nebo jiným pohlavním stykem** provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) **na dítěti**, nebo

c) **se zbraní**.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 **na dítěti mladším patnácti let**,

b) spáchá-li takový čin **na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda**, nebo

c) způsobí-li takovým činem **těžkou újmu na zdraví**...

...

Znásilnění - ČR

- Objektivní stránka
 - a) zneužití bezbrannosti
 - b) donucení plus prostředek */násilí, pohrůžka násilím, pohrůžka jinou těžkou újmou/*
- Subjektivní stránka – úmyslný TČ
- Posun (NS 7 Tdo 1051/2011 a 11 Tdo 294/2014)

Pro naplnění znaku násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy u trestného činu znásilnění podle § 185 TZ (ve znění účinném od 1. 1. 2010) není nezbytné, aby poškozená osoba kladla zřejmý fyzický odpor. Postačí, že pachateli musela být zjevná nevole poškozené osoby s jeho jednáním.

Znásilnění - ČR

ALE stále:

NS 4 Tdo 924/2014, 7 Tdo 420/2009, 7 Tdo 236/2002:

Donucením k souloži za použití násilí ve smyslu § 185 odst. 1 al. 1 TZ je nutno nepochybně rozumět násilné překonání nebo zamezení odporu poškozené, nejen vykonání soulože přes její třeba i důrazně vyjádřený slovní nesouhlas.

Zákonnému znaku „násilí“ neodpovídá zjištění, podle něhož obviněný vykonal s poškozenou pohlavní styk „přes její odpor“. Toto zjištění totiž nevyjadřuje nic v tom směru, jakým způsobem byl tento odpor překonán, eliminován, resp. proč od něj poškozená upustila.

Postižitelné?

- Zamrznutí (NS 3 Tdo 929/2011 – R 24/2013)
- Sex bez souhlasu při absenci násilí, pohrůžky násilí, pohrůžky jiné těžké újmy

Zahraniční právní úprava

- 2003 Sexual Offences Act
- Modernistické pojetí *Consent – based definition*
- ESLP – *M.C. proti Bulharsku*
- IÚ – Německo, Dánsko, Švédsko
- Násilí = přitěžující okolnost
 - = presumuje nesouhlas
 - = zcela odklon
- bez souhlasu/proti seznatelné vůli/proti nesouhlasu
- společný znak = principem je, že oběť se stykem nesouhlasila
- souhlas nemusí být výslovný (okolnosti, jednání osoby)

Zahraniční právní úprava

2003 Velká Británie (Anglie a Wales)

(1) Trestného činu se dopustí, ten kdo

a) úmyslně penetruje vagínu, konečník nebo ústa jiné osoby svým penisem

b) tato osoba s penetrací nesouhlasí, a

c) pachatel nemá rozumný důvod se domnívat, že tato osoba souhlasí.

(2) Zda ten, kdo soulož vykonal, má rozumný důvod tak předpokládat, se posoudí s ohledem na všechny okolnosti případu včetně všech kroků, které učinil k tomu, aby se ujistil, že druhá osoba souhlasí.

(3) Na tento trestný čin se použijí čl. 75 (Vyvratitelné domněnky absence souhlasu) a 76 (Nevyvratitelné domněnky absence souhlasu) tohoto zákona.

(4) Osoba shledaná vinnou za tento trestný čin může být potrestána až trestem doživotního odnětí svobody.

Zahraniční právní úprava

2009 Skotsko

Kdo svým penisem

a) bez souhlasu druhé osoby

b) bez rozumného důvodu předpokládat, že tato osoba souhlasí

penetruje, bez ohledu na rozsah, úmyslně či v hrubé nedbalosti k tomu zda dochází k penetraci, vagínu, konečník nebo ústa, dopustí se trestného činu znásilnění.

Zahraniční právní úprava

2009 Skotsko

Kdo svým penisem

*a) **bez souhlasu** druhé osoby*

b) bez rozumného důvodu předpokládat, že tato osoba souhlasí

penetruje, bez ohledu na rozsah, úmyslně či v hrubé nedbalosti k tomu zda dochází k penetraci, vagínu, konečník nebo ústa, dopustí se trestného činu znásilnění.

Zahraniční právní úprava

Německo (2016)

(1) Kdo vykoná na osobě **proti její rozeznatelné vůli** sexuální akty nebo tuto osobu nechá vykonat sexuální akty na sobě, anebo zapříčiní, že dotyčná osoba vykoná sexuální akty na třetí osobě nebo sexuální akty vykonané třetí osobou strpí, bude potrestán trestem odnětí svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo vykoná sexuální akty na jiné osobě nebo nechá tuto osobu takové sexuální akty vykonat, anebo zapříčiní, že dotyčná osoba vykoná sexuální akty na třetí osobě nebo sexuální akty na vykonané třetí osobou strpí

1. využívá-li pachatel skutečnosti, že osoba není schopná utvořit nebo projevit nesouhlasnou vůli,
2. využívá-li pachatel skutečnosti, že osoba má kvůli svému fyzickému nebo duševnímu stavu výrazně omezenou schopnost utvořit nebo projevit svou vůli; to neplatí, získal-li pachatel souhlas,
3. využívá-li pachatel momentu překvapení,
4. využívá-li pachatel stavu, v němž oběti hrozí při vznesení odporu závažná újma, nebo
5. donutí-li pachatel osobu k vykonání nebo strpění sexuálních aktů pod pohrůžkou závažné újmy.

Zahraniční právní úprava

Dánsko (2021)

Kdo vykoná soulož s osobou, která s tím nesouhlasila, bude potrestán za znásilnění trestem odnětí svobody až na osm let.

Belgie

Jakýkoli akt sexuální penetrace, bez ohledu na svou povahu a prostředky, spáchaný **na osobě, která s aktem nesouhlasí**, představuje zločin znásilnění. Má se za to, že souhlas nebyl dán zejména, byl-li zločin spáchán za užití násilí, nátlaku (tísně), momentu překvapení, výhrůžky nebo lsti anebo byl čin umožněn z důvodu tělesné vady nebo fyzické či duševní nedostatečnosti osoby.

Zahraniční právní úprava

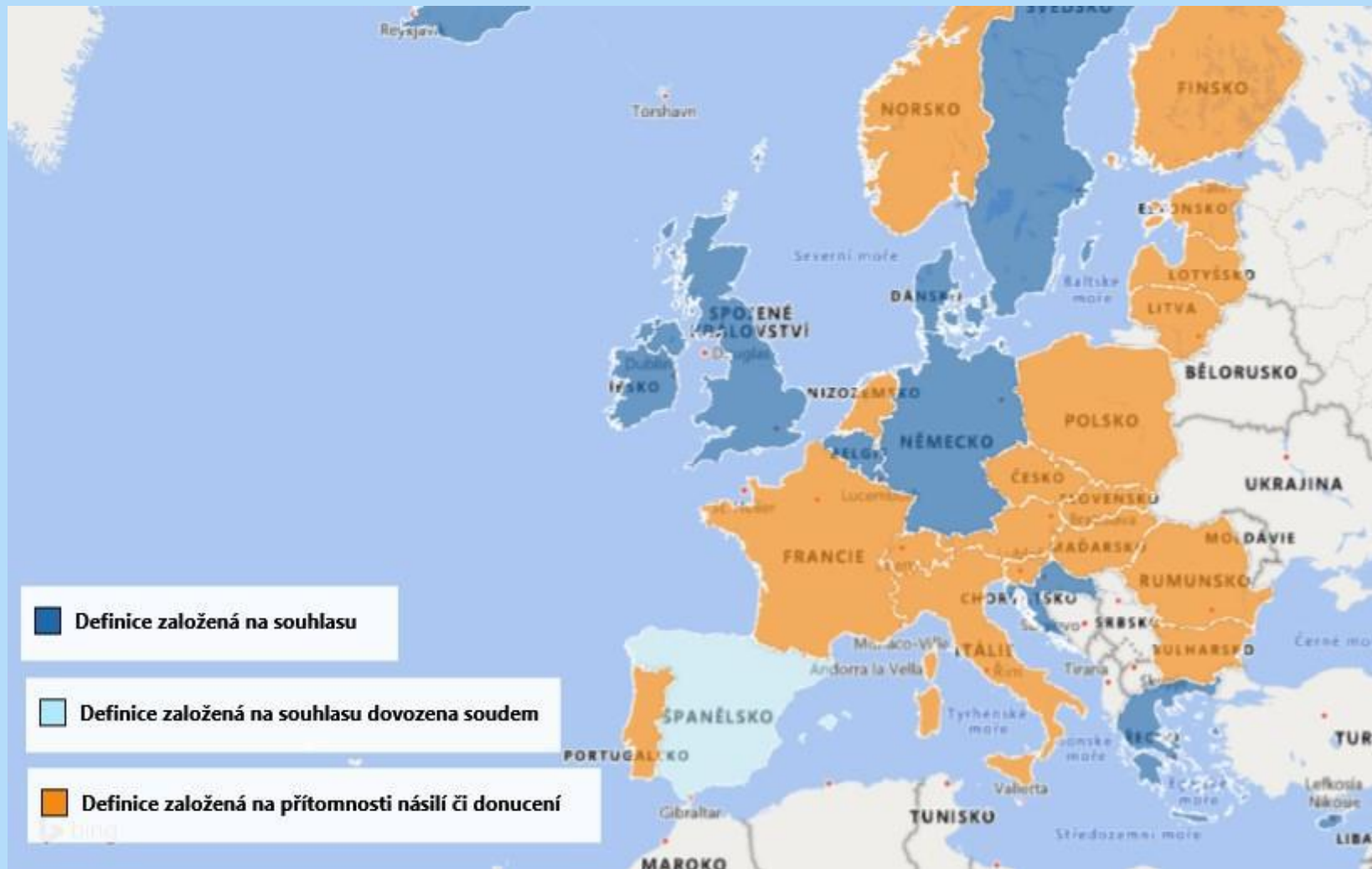
Švédsko (2018)

Kdo vykoná soulož, nebo jiný sexuální akt s ohledem na závažnost porušení srovnatelný se souloží, **s osobou, která se neúčastní dobrovolně**, je vinen ze znásilnění a bude potrestán trestem odnětí svobody od dvou do šesti let. Při posuzování toho zda účast osoby byla dobrovolná či ne, se vezme v úvahu zejména, zda byla dobrovolnost vyjádřena slovy či jednáním nebo jiným způsobem.

Účast oběti nikdy nemůže být považována za dobrovolnou, pokud:

1. je důsledkem útoku, jiného násilí, vyhrožování trestným činem, hrozby zahájení trestního stíhání proti osobě/podání trestního oznámení pro jiný čin nebo hrozby podání poškozující informace o jiném;
2. pachatel zneužije skutečnosti, že osoba se nachází ve zranitelné situaci z důvodu bezvědomí, spánku, závažné obavy, vlivu alkoholu nebo drog, nemoci, zranění nebo jiného důvodu s ohledem na okolnosti;
3. pachatel přivede oběť k účasti na činu závažným zneužíváním závislosti osoby na pachateli.

Zahraniční právní úprava

Zahraniční právní úprava

Nově zvažující:

- Španělsko
- Nizozemí
- Švýcarsko
- Slovensko
- Polsko

ČR 2021

Návrhy

- oslovení NNO, AK, MSp, poslanci

Varianty

a) Proti projevů vůle (bez důvodu předpokládat souhlas) + výkladové ustanovení

b) Bez souhlasu + výkladové ustanovení

c) Varianta nulová

- politická vůle téměř napříč stranami

Návrhy

- oslovení NNO, AK
- sjednocení § 185 tr. zákoníku a § 186 tr. zákoníku

Varianty

a) Proti projevů vůle (bez důvodu předpokládat souhlas) + výkladové ustanovení

b) Bez souhlasu + výkladové ustanovení

c) Varianta nulová

- politická vůle téměř napříč stranami

Návrhy

„Kdo bez souhlasu jiného...”

„Kdo na jiném proti jeho vůli, vykoná pohlavní styk, nebo kdo jiného k pohlavnímu styku donutí násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho závislosti, nebo toho, že jiný není schopen projevit svou vůli nebo není schopen projevit odpor proti takovému jednání, bude potrestán ...”

1) Kdo na jiném, který s tím nesouhlasil nebo zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu, vykoná pohlavní styk bude potrestán ...

1A) Kdo na jiném proti jeho vůli, bez (rozumného) důvodu předpokládat jeho souhlas nebo zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu vykoná pohlavní styk bude potrestán ...

„Kdo za použití násilí nebo pohrůžky násilí anebo jiné těžké újmy vykoná s jinou osobou pohlavní styk proti její vůli, nebo kdo s jinou osobou vykoná pohlavní styk využívá toho, že není schopna projevit svou vůli nebo není schopna projevit nebo klást odpor proti takovému jednání z důvodu, že se nachází ve stavu bezbrannosti, nebo z důvodu obavy o svůj život nebo zdraví, anebo z důvodu závislosti na něm nebo v důsledku jeho postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu“.